

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1999, s. 211. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt03-shoot-idm139686920684544/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

værdige Organisme en uvilkaarlig Sands herfor. Hvadsomhelst Herligt og Stort hun seer frembragt eller hører Beretning om, meddeler hende en Følelse af det Mandige, der var dets inderste Ophav, og uden hvilket ingen Productivitet gives. Om hun seer en fuldendt Statue, en veludført Rolle, lytter til en skøn og kraftig Sang eller hører om en Heltebedrift, er hendes aandige Glæde, hendes upartiske Beundring lempelig ledsaget af Eros. Jeg vil just ikke sige, at hun altid giver efter for denne Eros – Skuespillere, Sangere og Helte mene, at det hyppig er Tilfældet – men han er hende nær, selv paa den Blufærdiges Kinder puster han, hende selv uafvendende, sin skønne, varme Aande. Ingen sand Kvinde ynder det Svage, Krybende, det fiint læspende Spæde; hun elsker Styrken. Det er just ikke af Sandselighed, men det er, fordi hun selv tilhører den friske, skønne Natur og har en umiddelbar Sands for Naturens Harmoni.

Kvinden er ikke egenlig sandselig – tog Schiøtt efter et Øieblikks Taushed paany Ordet –; alt det enkeltstaaende Sandselge, det Begjærlige, Raac, Ideeforladte, der nærmer sig hende, indgyder hende Mishag. Hvad der nærmer sig hende, skal behage hende, og man kan kun af Kvinden lære ... af Kvinden lære ...

Paa aldeles usædvanlig Maade standsede Schiøtt og faldt i Tanker. Hvad kan man lære? spurgte Otto.

... At blive Mand, svarede Schiøtt kort, og idet han et Øieblik efter fuldstændig kom tilbage i den forrige Tone, tilføiede han:

Hos hende er Skjønheds- og Velbehagsfølelsen ligesom en fin Æther, der omgiver alle hendes Nerver, og naar denne med sympathetisk Lidenskab optager en Personlighed i sig, staaer hele hendes Væsen i dens Tjeneste –

*For every thought is bent to prove
Her passion in the hour of trial,*

som Byron siger i Sangen om Inez.

Men hvor veed De dog Alt det! spurgte Otto.

Ved Intuition, svarede Schiøtt smilende, ved den gjættende Magt, der opdager og erkjender endog det fjernt Beslegtede. Vi have Alle i vort Sind en Hovednøgle, der oplukker Døren til andre Menne-

skers Sind, naar vi først ved lidt Erfaring have prøvet den paa os selv. – Hvad jeg for lidt siden sagde om Kvindens Forhold overfor det Store og Skjønne, gjælder ogsaa om Manden, idetmindste de velorganiserede Naturen. Der er virkelig i alle Arter af Nydelse noget Mandligt eller Kvindeligt. Naar De f. Ex. ved en Concert hører en særdeles smuk kvindelig Stemme, saa virker den paa Dem anderledes end paa en Kvinde, ligesom De ikke musikalsk føler det Samme for en smuk Mandsstemme, som en Kvinde føler. Følelsen kan synes saa fjern fra Attraa, som den vel vil – desuagtet skal det ikke kunne undgaaes, at en mandlig eller kvindelig Erotik jo gjenbærer den. Men hvilken Herlighed er ogsaa en skøn Kvindestemme! Ingen har en saadan Stemme uden at være et sjældent, fortræffeligt Væsen. Det sagde Mendoza engang; hans Instinct havde lært ham det. Paa Theatret hører man den sjelden, fordi Scenen med al dens Smaalighed og dens Intriguer snart berører Sjælen, og dog skal der være Fruentimmer, der have faaet en saadan Marmorhvidhed af den kjærlige Natur, at intet Smuds har kunnet hefte paa den, og selv i en fremrykket Alder behøve de kun at lade en Tone høre, for at man strax skal kjende en af de Udvalgte og anelsesfuld hilse al den Rigdom, som en Kvindesjæl gemmer. Men sjældent er det. Derimod kan man hyppig møde en skøn, blød, uimodstaaelig vindende Stemme i det private Liv. Hun har da altid skønne, bløde Former, hun er altid smuk, idetmindste naar hun taler, altid værdig en Mands Elskov, og lyksalig den, hun gjengjælder med sin! Grækerne havde en bestemt Forestilling om den erotiske Magt, der ligger i enhver Skjønhedsnydelse, og udtrykte det paa mærkelig Maade i Fortællingen om Pygmalion, der forelskede sig i Billedstøtten ...

Ja, men det, synes mig, er ikke skjønt! udbrød Otto; Fortællingen om Pygmalion forekommer mig at være en af de faa frastødende Gjenstande i Oldtiden, ligesom Historien om Periander og Melissa ...

Naa, ja, svarede Schiøtt, Smag og Behag er forskjellig, og saa kan man jo nøies med det Levende; det var jo ogsaa derfra, vi gik ud.

Og dog, tilføiede han lidt efter, er der en dyb Sandhed i Pygmalionsagnet. Hvad vi elske i Ideens Rige, maa paa en eller anden